

Handläggare

Linda Qvarnström

Socialnämnden

Reviderat yttrande avseende granskning av kommunens arbete mot hedersrelaterat våld

Förslag till beslut

Socialnämnden beslutar att

1. anta bilagt yttrande daterat 2024-01-17 som svar till kommunrevisionen avseende kommunens arbete mot hedersrelaterat våld.

Beskrivning av ärendet

Socialnämnden och kommunstyrelsen har fått av kommunrevisionen att inkomma med yttrande avseende förstudie om arbete mot hedersrelaterat våld. Socialnämnden återremitterade ärendet på sammanträde den 22 november 2023 varför ärendet på nytt lyfts för beslut.

Av ärendet framgår att yttrandet har reviderats och ytterligare förtydligats utifrån ansvarsområde som framgår av reglementet. Övriga delar vilka åligger kommunstyrelsen att besvara biläggs för socialnämndens kännedom.

Socialnämndens yttrande redogörs för i bilagt svar.

Ekonomiska konsekvenser för kommunen

Beslutet medför inga ekonomiska konsekvenser för kommunen

Övriga konsekvenser

Beslutet medför inga övriga konsekvenser.

Uppföljning

Ingen uppföljning krävs.

Beslutsunderlag

Tjänsteutlåtande, Reviderat yttrande avseende granskning av kommunens arbete mot hedersrelaterat våld, 2024-01-17

Svar, Socialnämndens yttrande om revisorernas förstudie om arbete mot hedersrelaterat våld, 2024-01-16

Bilaga, Yttrande för hantering av annan nämnd, för kännedom, 2024-01-16

Protokollsutdrag, SN § 178, 2023-11-22, Granskning gällande kommunens arbete mot hedersrelaterat våld

Skrivelse, Revisionssvar - Granskning gällande kommunens arbete mot hedersrelaterat våld, 2023-06-27

Skrivelse, Missiv förstudie om arbete mot hedersrelaterat våld, ersättande version, 2023-08-16

Rapport, Förstudie om arbete mot hedersrelaterat våld, ersättande version, 2023-08-16

Beslutet skickas till

Kommunrevisionen

Marjo Savelius
Socialchef

Linda Qvarnström
Verksamhetschef individ- och
familjeomsorg

Socialnämndens yttrande om revisorernas förstudie om arbete mot hedersrelaterat våld

Revisionsfråga	Revisorernas svar/bedömning
Finns särskilda rutiner inom socialtjänsten för att hantera ärenden med befarad koppling till heder och utifrån det göra bedömningar av risker och hot?	Socialkontoret har en riktlinje för handläggning av våld i nära relation vilken betonar vikten av samverkan, anmälningsplikt, skyndsamt utredning samt erbjudan om stöd och hjälp. Riktlinjen omnämner hedersrelaterat våld och förtryck, men särskiljer inte hanteringen från andra våldsärenden sett till ovan nämnda områden. Kopplat till riktlinjen finns en rutin för handläggning av våld i nära relation som gäller för alla socialkontorets verksamheter. Intervjuade har uppfattningen att hanteringen av ärenden som innehåller våld i nära relation och de som innehåller hedersrelaterat våld och förtryck skiljer sig åt, då de sistnämnde har ett starkare skyddstänk.
Socialnämndens yttrande	
Socialnämnden bedömer att det finns tillräckligt med riktlinjer men att det behövs revidering. Riktlinjen för våld i nära relation ska revideras under våren och hedersrelaterade aspekter kommer då att förtydligas. När riktlinjen har beslutats av nämnden tas rutiner för hedersrelaterade ärenden fram av förvaltningen.	
Revisionsfråga	Revisorernas svar/bedömning
Vilka former av stöd, skydd och rehabilitering tillämpas av socialtjänsten?	Inom socialkontoret finns Fredagrupperna som erbjuder insatser kopplade till hedersrelaterat våld och förtryck. Insatser som erbjuds är bland annat information och stödsamtal (serviceinsats), stödsamtal till våldsutsatta och våldsutövare (biståndsbeviljade), samtal i slutna samtalsgrupper samt skyddat boende.
Socialnämndens yttrande	
Vid polisförhör erbjuds offer och förövare samtalskontakt och hänvisas då till kommunens samordnare för VINR och HRVF. Behandlarna som ingår i FREDA-gruppen har gått ett flertal utbildningar inom HRVF och andra samtalsmetoder. Socialkontoret erbjuder familjebehandling till familjer som lever efter hedersnormer, samordnaren upplever dock att en stor del tackar nej till de insatser som erbjuds. Strängnäs kommun erbjuder även insatser i form av Trappan som är individuella krissamtal för barn som har upplevt våld i hemmet.	

Yttrande för hantering av annan nämnd, för kännedom

Revisionsfråga	Revisorernas svar/bedömning
Pågår det ett riktat arbete med att motverka hedersrelaterat våld och förtryck inom någon av kommunens verksamheter?	Det främsta arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck är organiserat inom socialkontorets verksamheter. Inom utbildningskontoret och kulturkontoret pågår inte något specifikt riktat arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck. Det sker inte något övergripande arbete eller styrning i kommunen sett till hedersrelaterat våld och förtryck.
Kommunstyrelsen yttrande	
I samverkansöverenskommelsen mellan lokalpolisområde och kommunen 2023–2026 är ett av målen att verka för att öka medvetenheten om hedersrelaterat våld och förtryck (HRVF) hos invånarna. I kommunstyrelsens verksamhetsplan för 2024–2026 är en politisk prioritering att öka det förebyggande trygghetsarbetet och stärka kommunens förmåga i det trygghetsskapande arbetet genom att arbeta brett och förebyggande med bland annat hedersnormer och mot organiserad brottslighet. Socialkontoret har, när revisionsärendet skrevs, haft en plan på ett kommunövergripande arbete som skall ligga till grund för fortsatt arbete med frågan. Med samverkansöverenskommelsen och behovet av kompetenshöjande insatser för personal som grund, söktes det medel våren 2023 för att driva ett projekt mot hedersrelaterat våld- och förtryck. Innan medel söktes pågick ett förarbete under ett flertal månader på socialkontorets Stöd och insats ungdom för att forma projektet och skapa bra material. Utkast på materialet har använts i en föreläsning för kuratornätverket och personal på Stöd och insats ungdom. Projektet finansieras av kvinno- och tjejjouren Måna, som även deltar i projektet, samt Brottsoffermyndigheten och syftar till att höja kunskapsnivån genom föreläsningar av projektledare och en inhyrd föreläsare hos yrkesverksamma inom socialtjänst, fritid, skolan och polis om HRVF i familj, släkt och kriminella miljöer. Genom att höja kompetensnivån ska all personal på socialtjänst, fritid, skolan och polis utgå ifrån samma definition av frågan, samt få verktyg i vilka frågor personal kan ställa till individer man misstänker är utsatt och vilka varningstecken på utsatthet som finns. År 2023 skapades ett forum för samverkan inom socialkontoret där representanter från alla enheter deltar. Syftet är att komma ifrån stuprörstänkandet och hitta gemensamma beröringspunkter samt samordna arbetet och gemensamma utbildningsinsatser. Samordnare mot VINR och HRVF är behjälplig och kan användas som bollplank av anställda inom hela organisationen vid ärenden eller frågeställningar inom området.	

Revisionsfråga	Revisorernas svar/bedömning
Vad har kommunen gjort för att säkerställa att medarbetare har kompetens inom ämnet heder och hedersrelaterat förtryck? o Inom socialtjänsten?o Inom förskola och skola?o Inom övriga verksamheter som möter barn och unga?o Inom verksamheter som möter brottsutsatta medborgare?	Inom socialkontoret har samtliga medarbetare inom mottagning och utredningsenheterna under hösten 2022 genomfört en utbildning i FREDA, PATRIARK och SARA som är utbildningar kopplat till våld i nära relation samt hedersrelaterat våld och förtryck. Inom Fredagrupperna har personalen genomgått utbildningar i FREDA och PATRIARK samt i olika samtalsmetoder. Inom utbildningskontoret finns det ingen central styrning i form av riktlinjer eller rutiner gällande arbetet med hedersrelaterat våld och förtryck. Det har inte skett någon kontorsövergripande utbildning kring området. Kuratorerna på ungdomsmottagningen använder sig av de riktlinjer som regionen upprättat kring hedersrelaterat våld och förtryck samt deltar på de utbildningar som regionen och länsstyrelsen arrangerat. Inom kulturkontoret och samhällsbyggnadskontoret har det inte genomförts några övergripande utbildningar kring hedersrelaterat våld och förtryck.
Kommunstyrelsen yttrande	
Det har erbjudits ett antal inhyrda föreläsningar om hederns sexuella aspekter som varit öppna för personal i kommunen och allmänheten. Kommunens samordnare för våld i nära relation (VINR) och HRVF skickar ut information om kommande föreläsningar och utbildningar till övriga enheter på socialkontoret. PATRIARK riktar sig till individer man misstänker är utsatta för HRVF medan SARA riktar sig till individer man misstänker är utsatta för partnervåld (VINR). Med partnervåld avses här varje form av fysisk skada och försök till eller hot om sådan skada, som tillfogats av en man eller kvinna med vilken offret har eller haft en intim, sexuell relation. Båda modellerna tar sikte på våld ur ett sexuellt perspektiv. FREDA-gruppen som är utbildade i PATRIARK har som plan att bli certifierade för att utbilda i metoderna. På så vis blir kommunen självförsörjande i PATRIARK.	
Revisionsfråga	Revisorernas svar/bedömning
Vilken samverkan finns med externa aktörer i frågan, inkluderat både myndigheter och frivilligorganisationer?	Inom socialkontoret sker samverkan framför allt med polis och Barnahus i frågor som rör hedersrelaterat våld och förtryck. Samordnare för våld i nära relation är sammanhållande för det samarbete som sker på regional nivå innefattar Länsstyrelsen Södermanland och FOU samt samtliga kommuner i Sörmland. Kuratorer inom ungdomsmottagningen samverkar med regionens personal i de här frågorna samt med kvinnojouren.

	Det finns samverkansfora i kommunen där externa aktörer deltar, men frågan om hedersrelaterat våld och förtryck har inte uppmärksammats där.
Kommunstyrelsen yttrande	
Kommunens samordnare för VINR och HRVF föreläser i ämnet för svenska för invandrare (SFI) två gånger per termin. Samordnaren deltar även i Länsamverkan som är ett forum arrangerat av FOU och Länsstyrelsen Södermanland i syfte att utbyta erfarenhet. Samordnaren deltar också i ett forum för samverkan tillsammans med STOPP i Eskilstuna, kriminalvården och lokalpolisområde Eskilstuna-Strängnäs. Kopplat till detta forum finns ett annat nätverk där kommunen deltar tillsammans med bland annat kvinnojouren, psykiatrin, familjerådgivning i Eskilstuna och Strängnäs, kriminalvården, vårdcentralen och Mälarsjukhuset. I forumet delas erfarenheter, information om arbete med ärenden och tänkbara gemensamma utbildningsinsatser. Vidare deltar samordnaren även i ett nätverk som hanterar lagstiftning, utbildning och ny information inom VINR och HRVF. Strängnäs kommun ingår också i Kompotten där ett flertal ärenden som är kopplade till HRVF hanteras. Syftet med Kompotten är att hitta bostäder för att skyddsplacera individ utifrån våld. Tillsammans med närliggande kommuner utvecklar kommunen mini Kompotten utifrån att en del individer inte har behov av att placeras på annan ort utanför hemkommunen. Samordnare för VINR och HRVF har upprättat en samverkan med öppenvård psykiatrin som lett till gemensamma utbildningsinsatser för psykiatrin och kommunen. Samordnare har också en etablerad samverkan med brottsofferjouren, Strängnäs kommun betalar årsavgiften kopplat till styrelsearbetet som samordnare ingår i.	
Revisionsfråga	Revisorernas svar/bedömning
Vilka problem, utmaningar och risker ser intervjuade medarbetare som kommer i kontakt med dessa frågor?	De utmaningar som lyfts fram i förstudien handlar om avsaknaden av styrning - sett både till definition, ambition och helhetsgrepp kring frågan, men även avsaknaden av rutiner och riktlinjer inom flera kontor. Kompetens och utbildning hos personalen som möter potentiellt utsatta personer, förmågan att upptäcka och nå ut med stöd och hjälp samt att det krävs samverkan från flera kontor och aktörer är områden som intervjuade lyfter upp som utmaningar för arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck.
Kommunstyrelsen yttrande	
Genom den prioritering av området som kommunstyrelsen angett i sin verksamhetsplan betonas vikten av att arbeta med frågan då hedersnormer, utöver vad som identifieras inom ramen för partnervåld, anses ha en direkt koppling till den organiserade brottsligheten. Det kommunövergripande arbete initierat av socialkontoret anses vara en positiv tillgång.	

SN § 178

SN/2023:242 - 007

Granskning gällande kommunens arbete mot hedersrelaterat våld

Beslut

Socialnämnden beslutar att

1. återremittera ärendet med nedan motivering.

Yrkanden

Marie Ericsson Drotte (STRP) och Nicole Falkgrim (KD) yrkar på återremiss med följande motivering:

Utveckla hur ser utbildningsplanen och fortbildningen ut. Och vilka berör den.

Utveckla hur man tänker arbeta med informationsinsatser, sajt och övrigt.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om det är socialnämndens mening att ärendet ska avgöras idag eller återremitteras och finner att ärendet ska återremitteras.

Beskrivning av ärendet

Regeringen har sedan 2003 tagit initiativ till omfattande insatser för att förebygga hedersrelaterat våld och förtryck. Kommunen har det yttersta ansvaret för att de som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp de behöver.

EY, Ernst & Young AB, har på uppdrag av kommunrevisionen i Strängnäs kommun genomfört en förstudie med syfte att ge revisionen en samlad bild av kommunens arbete för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck.

Förstudien har genomförts genom intervjuer och dokumentstudier. Intervjuerna genomfördes med ansvariga chefer eller berörda medarbetare inom socialkontoret, utbildningskontoret och kulturkontoret samt med medarbetare inom samhällsbyggnadskontoret och kansliavdelningen.

Förstudien visar att det främsta arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck är organiserat inom socialkontorets verksamheter.

Ekonomiska konsekvenser för kommunen

Beslutet medför inga ekonomiska konsekvenser för kommunen

Övriga konsekvenser:

Jämställdhetskonsekvenser

Regeringens övergripande jämställdhetsmål är ” Kvinnor och män ska ha samma rättigheter att forma samhället och sina egna liv”. Därefter följer sex st delmål:

1. Jämn fördelning av makt och inflytande

Justerandes sign			Utdragsbestyrkande

1. Ekonomisk jämställdhet
2. Jämställd utbildning
3. Jämn fördelning av det obetalda hemarbetet
4. Jämställd hälsa
5. Mäns våld mot kvinnor ska upphöra

Våld begränsar människors livsutrymme vilket påverkar hälsan både psykiskt och fysiskt som i sin tur kan påverka skolresultat, vilket i sin tur påverkar ens möjligheter på arbetsmarknaden som i sin tur påverkar livsinkomsten och pensionen. Detta gör att målen är odelbara men, delmål 6 är det enda delmålet som har en egen nationell strategi och ett åtgärdsprogram. I strategin lyfts två faktorer fram, det förebyggande arbetet och mäns delaktighet och ansvar i arbetet mot våld.

Genom att arbeta förbyggande mot hedersrelaterat våld och förtryck stärks arbetet mot ökad jämställdhet.

Uppföljning

Ingen uppföljning krävs.

Beslutsunderlag

Tjänsteutlåtande, Granskning gällande kommunens arbete mot hedersrelaterat våld, 2023-06-27

Rapport, Förstudie om arbete mot hedersrelaterat våld, ersättande version, 2023-08-16

Skrivelse, Revisionssvar - Granskning gällande kommunens arbete mot hedersrelaterat våld, 2023-06-27

Beslutet skickas till

Kommunrevisionen

Justerandes sign			Utdragsbestyrkande

Handläggare

Linda Qvarnström

Socialnämnden

Revisions svar - Granskning gällande kommunens arbete mot hedersrelaterat våld

Revisionsfråga	Revisorernas svar/bedömning
Finns särskilda rutiner inom socialtjänsten för att hantera ärenden med befarad koppling till heder och utifrån det göra bedömningar av risk och hot	Socialkontoret har en riktlinje för handläggning av våld i nära relation som innefattar hedersrelaterat våld och förtryck. Kopplat till riktlinjen finns rutiner som gäller alla socialkontorets verksamheter. Socialkontoret har även metoder som stödjer riktlinjerna i form av metoder för bedömningar av risk för hedersrelaterat våld och förtryck.
Socialnämnden yttrande	
Socialnämnden har upprättat riktlinjer och rutiner för att handlägga hedersrelaterat våld och förtryck, och dessa stödjer för att göra bedömningar utifrån risker och hot.	
Revisionsfråga	Revisorernas svar/bedömning
Vilka former av stöd, skydd och rehabilitering tillämpas av socialtjänsten?	Inom socialkontoret finns Fredagruppen som erbjuder insatser kopplade till hedersrelaterat våld och förtryck. Insatser som erbjuds är bland annat information och stödsamtal (serviceinsats), stödsamtal till våldsutsatta och till våldsutövare (biståndsbeviljade), samtal i slutna samtalsgrupp, och behandlingsinsats för barn som bevittnat och upplevt våld. samt skyddat boende
Socialnämnden yttrande	
Socialnämnden anser att det finns tillräckligt med olika former av insatser för dem som har behov av stöd, skydd och rehabilitering.	

Revisionskrivelse

2023-08-16

Till: Kommunstyrelsen
Socialnämnden

För kännedom: Kommunfullmäktige
Barn- och utbildningsnämnden
Kulturnämnden
Samhällsbyggnadsnämnden

Förstudie om arbete mot hedersrelaterat våld

EY har på uppdrag av kommunrevisionen i Strängnäs kommun genomfört en förstudie med syfte att ge revisionen en samlad bild av kommunens arbete för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck.

Förstudien har haft fokus på om det sker något riktat arbete mot att motverka hedersrelaterat våld och förtryck inom någon av kommunens verksamheter, medarbetarnas kompetens, rutiner och insatser inom socialtjänsten samt vilken samverkan som sker kring frågan. Förstudien lyfter även vilka utmaningar intervjuade tjänstepersoner ser med arbetet för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck.

Förstudien konstaterar att det inte sker något övergripande arbete eller styrning i kommunen, som därmed är förankrad i de olika kontoren, kopplat till hedersrelaterat våld och förtryck. Det främsta arbetet som sker är organiserat inom socialkontorets verksamheter och där finns även en samordnare för våld i nära relation som bland annat är en sammanhållande funktion för det arbete som sker i kommunen gällande våld i nära relation inklusive hedersrelaterat våld och förtryck.

Det har inte skett någon kartläggning kring förekomsten av hedersrelaterat våld i kommunen och endast inom socialkontoret har en kartläggning kring medarbetarnas kompetens kring hedersrelaterat våld och förtryck genomförts. Det är också inom socialkontorets verksamheter den mesta kompetensen kring hedersrelaterat våld och förtryck återfinns. Socialkontoret har rutiner för arbetet mot hedersrelaterat våld, men de särskiljer sig inte mot det bredare arbetet gällande våld i nära relation.

Inom utbildningskontoret och kulturkontoret pågår inte något specifikt riktat arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck och det finns inte några riktlinjer eller rutiner. Det har inte skett några kompetenshöjande insatser på området, utan medarbetare har på egen hand sökt information utefter intresse och behov för yrkesutövandet.

Förstudien framhåller att de områden som intervjuade ser som utmaningar i arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck handlar om bristen på kommunövergripande styrning samt bristen på kunskap och kompetens hos medarbetarna.

Även förmågan att upptäcka, att problematiken rymmer ett stort mörkertal samt att hedersrelaterade ärenden innehar en komplexitet som flera aktörer behöver samverka kring ses som utmaningar.

STRÄNGNÄS KOMMUN

KOMMUNREVISIONEN

Med anledning av det som framkommit i förstudien har revisionen för avsikt att följa kommunstyrelsens och nämndernas konkreta åtgärder inom detta område då det är av väsentlig betydelse. Vidare rekommenderar revisionen kommunstyrelsen och berörda nämnder att:

- ✓ Säkerställa att kunskapen hos kommunens medarbetare kring hedersrelaterat våld och förtryck kartläggs och att utbildning kring området erbjuds utefter kunskapsnivå och yrkesrelevans.
- ✓ Säkerställa att arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck inkluderas i det kommunövergripande arbetet med jämställdhets- och trygghetsfrågor samt att rutiner och riktlinjer för arbetet upprättas och implementeras inom samtliga kontor.
- ✓ Säkerställa att samverkan mellan kontoren i frågor som berör arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck stärks.

Härmed överlämnas förstudien. Svar önskas senast 2023-12-12.

För Strängnäs kommuns revisorer

Jens Persson
Ordförande kommunrevisionen

Paul Tamm
Vice ordförande

Förstudie om arbete mot hedersrelaterat våld

Strängnäs kommun

Innehåll

Sammanfattning	3
1. Inledning.....	4
1.1 Bakgrund	4
1.2 Syfte	4
1.3 Frågeställningar	4
1.4 Metod och genomförande	5
2. Styrning av arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck	6
2.1 Styrning och organisering.....	6
2.2 Kommunövergripande styrdokument	8
3. Kompetens och kunskapshöjande insatser inom kontoren	10
3.1 Socialkontoret	10
3.2 Utbildningskontoret	10
3.3 Kulturkontoret.....	12
3.4 Övriga	12
4. Socialtjänstens handläggning och insatser	14
4.1 Myndighetsutövning	14
4.2 Insatser	14
4.3 Samordnare våld i nära relation	15
5. Intern och extern samverkan.....	16
5.1 Samverkan inom och mellan kontoren	16
5.2 Samverkan och samordning mellan kontoren och andra aktörer	17
6. Utmaningar med arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck.....	19
6.1 Kommunövergripande styrning.....	19
6.2 Kompetens och utbildning	19
6.3 Förmågan att upptäcka och stort mörkertal	20
6.4 Samverkan.....	20
7. Svar på frågeställningar	21
8. Källförteckning.....	23

Sammanfattning

På uppdrag av kommunens förtroendevalda revisorer har EY genomfört en förstudie med syfte att ge revisionen en samlad bild av kommunens arbete för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck.

Förstudien konstaterar att det inte sker något övergripande arbete eller styrning i kommunen, som därmed är förankrad i de olika kontoren, kopplat till hedersrelaterat våld och förtryck. Det har inte skett någon kartläggning kring förekomsten av hedersrelaterat våld i kommunen och endast vid socialkontoret har en kartläggning kring medarbetarnas kompetens kring hedersrelaterat våld och förtryck genomförts.

Det främsta arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck är organiserat inom socialkontorets verksamheter. Socialsekreterare inom enheterna mottagning och utredning samt Fredaggruppen har utbildning inom hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i nära relation. I förstudien framgår att det inte finns någon tydlig åtskillnad mellan hedersrelaterat våld och förtryck och det bredare begreppet våld i nära relation. De riktlinjer, rutiner och insatser som finns är desamma för båda grupperna. Samordnare för våld i nära relation arbetar både som behandlare i individärenden, bollplank och informationsspridare till övriga medarbetare samt har en sammanhållande funktion för det arbete som sker i kommunen gällande våld i nära relation inklusive hedersrelaterat våld och förtryck.

Inom utbildningskontoret och kulturkontoret pågår inte något specifikt riktat arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck och det finns inte några riktlinjer eller rutiner. Det har inte skett några kompetenshöjande insatser på området, utan medarbetare har på egen hand sökt information utefter intresse och behov för yrkesutövandet. Förstudien visar att utökad kunskap och kompetens är efterfrågad bland medarbetare och är även någonting som betraktas som en utmaning för att kunna upptäcka personer som blir utsatta för hedersrelaterad problematik. Inom de båda kontoren förekommer arbeten som tangerar på området såsom arbetet med kränkande behandling i skolan samt att skriva orosanmälningar till socialtjänsten.

Förstudien framhåller att de områden som intervjuade ser som utmaningar i arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck handlar om bristen på kommunövergripande styrning samt bristen på kunskap och kompetens hos medarbetarna. Även förmågan att upptäcka, att problematiken rymmer ett stort mörkertal samt att hedersrelaterade ärenden innehar en komplexitet som flera aktörer behöver samverka kring ses som utmaningar.

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Regeringen har sedan 2003 tagit initiativ till omfattande insatser för att förebygga hedersrelaterat våld och förtryck. Hedersrelaterat våld skiljer sig från annat relationsvåld genom att det är kollektivt och omfattar flera förövare. Att inom familjen kontrollera flickors och kvinnors sexualitet är ofta en central del. Kontrollen av flickors och kvinnors liv kan sträcka sig från vardagliga former av begränsningar som berör exempelvis klädval, socialt umgänge och rörelsefrihet till livsval som utbildning, jobb, giftermål och skilsmässa. I sin mest extrema form resulterar hederstänkandet i tvångsäktenskap, hot om våld och våld inklusive dödligt våld. Det hedersrelaterade våldets kollektiva karaktär innebär att det kan finnas många förövare och det kan utövas av både män och kvinnor. Offren för förtryck och våld är flickor, kvinnor, pojkar och män. Våldet kan sanktioneras av familjen och den närmaste omgivningen.

Kommunen har det yttersta ansvaret för att de som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp som de behöver. Att upptäcka att en person lever inom en hederskontext kräver kunskap och uppmärksamhet, både av socialtjänsten och av personal i skola, förskola och fritidsverksamhet. Från socialtjänstens sida behövs därtill väl genomtänkta former för skyddsbedömning, skydd, stöd och rehabilitering för att inte riskera att förvärra situationen - ordinarie former av familjebehandling och skyddsplaceringar är ofta inte tillämpbara.

1.2 Syfte

Syftet med förstudien är att ge revisionen en samlad bild av kommunens arbete för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck.

En förstudie omfattar inte bedömningar av om verksamheten genomförs på ett ändamålsenligt och effektivt sätt i förhållande till revisionskriterier.

1.3 Frågeställningar

Förstudien besvarar följande frågor:

- ▶ Pågår det ett riktat arbete med att motverka hedersrelaterat våld och förtryck inom någon av kommunens verksamheter?
- ▶ Vad har kommunen gjort för att säkerställa att medarbetare har kompetens inom ämnet heder och hedersrelaterat förtryck?
 - Inom socialtjänsten?
 - Inom förskola och skola?
 - Inom övriga verksamheter som möter barn och unga?
 - Inom verksamheter som möter brottsutsatta medborgare?

- ▶ Finns särskilda rutiner inom socialtjänsten för att hantera ärenden med befarad koppling till heder och utifrån det göra bedömningar av risker och hot?
- ▶ Vilka former av stöd, skydd och rehabilitering tillämpas av socialtjänsten?
- ▶ Vilken samverkan finns med externa aktörer i frågan, inkluderat både myndigheter och frivilligorganisationer?
- ▶ Vilka problem, utmaningar och risker ser intervjuade medarbetare som kommer i kontakt med dessa frågor?

1.4 Metod och genomförande

Förstudien har genomförts genom intervjuer och dokumentstudier. Intervjuer har skett med ansvariga chefer eller berörda medarbetare inom socialkontoret, utbildningskontoret och kulturkontoret samt med medarbetare inom samhällsbyggnadskontoret och kansliavdelningen.

2. Styrning av arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck

2.1 Styrning och organisering

I *Flerårsplan 2021-2023*¹ och *Flerårsplan 2022-2024*² omnämns *Trygghet genom samverkan* som en politisk prioritering. Det ska ske samverkan mellan nämnder, kontor och bolag, tillsammans med föreningar och myndigheter utanför organisationen för att alla ska kunna bo, lära och verka i ett tryggt Strängnäs kommun. Flerårsplanerna nämner inte hedersrelaterat våld och förtryck och det finns inga uttryckta övergripande målsättningar eller ramar för arbetet. Våld i nära relation omnämns som en effekt av ökad social oro såsom långvarig arbetslöshet och ökat bidragsberoende samt att det är ett område som socialnämnden ansvarar för.

2.1.1 Reglementen och verksamhetsplaner

Kommunstyrelsen

Enligt kommunstyrelsens reglemente³ har kommunstyrelsen bland annat ett övergripande ansvar för kommunövergripande säkerhetsfrågor, den kommunövergripande styrningen och det strategiska arbetet med hållbarhetsfrågor utifrån Agenda 2030 samt att fortlöpande ha uppsikt över övriga nämnders verksamhet. Kommunstyrelsen ska även leda och samordna jämställdhetsstrategiskt arbete.

I kommunstyrelsens verksamhetsplan 2022-2024 samt 2023-2025 omnämns kommunstyrelsens mål om att Strängnäs kommun ska genomsyras av att vara en trygg och säker plats att bo, leva och verka i. En utmaning med målet uppges vara att trots att tryggheten i Strängnäs kommun är god, så upplevs en ökad otrygghet. Därav anges politiska prioriteringar vara fortsatt utveckling av strukturerad samverkan samt förebyggande och tidiga insatser. En internkontrollpunkt som framgår är kontrollen av huruvida de åtagande och aktiviteter som ingår i samverkansöverenskommelser och medborgarlöftet genomförs (se avsnitt 2.2.3 gällande medborgarlöftet). I kommunstyrelsens verksamhetsplan omnämns inte hedersrelaterat våld och förtryck eller våld i nära relationer.

Socialnämnden

Socialnämnden ska enligt sitt reglemente⁴ bland annat fullgöra uppgifter enligt socialtjänstlagen (2001:453) samt tillhörande förordningar vari arbetet mot våld i nära relation, hedersrelaterat våld och förtryck samt våldsutövare framgår.

I socialnämndens verksamhetsplan 2022-2024 samt 2023-2025 framgår dess politiska prioriteringar där en av dem är att horisontella satsningar mellan nämnder och kontor ska utvecklas och utgöra naturliga inslag i det förebyggande arbetet för att främja goda uppväxtförhållanden för barn och unga. Ett av socialnämndens mål är *tidiga förebyggande insatser för barn, unga och familjer* och för att genomföra

¹ Beslutad av Kommunfullmäktige 2020-11-23

² Beslutad av Kommunfullmäktige 2021-05-10

³ Beslutad av Kommunfullmäktige 2022-06-20

⁴ Beslutad av Kommunfullmäktige 2020-12-14

målet finns en enhet som arbetar med våldsprevention och trygghetsskapande arbete genom bland annat socialt fältarbete samt samverkan med skola, familjecentraler och fritidsverksamhet.

Ett annat av socialnämndens mål för 2023-2025 är att *synliggöra och motverka våld i nära relationer*. Socialnämnden ska verka för att undanröja våld i nära relationer genom att det i verksamheten ska finnas insatser och kunskap om våld både kring de som utsätts för samt utövar våld, psykisk ohälsa, hedersförtryck och hur barn som bevittnat våld påverkas samt deras behov av insatser. I socialnämndens årsrapport 2022 bedöms målet som uppnått (se kapitel 3 och 4).

Inför internkontroll 2023 har nämnden identifierat området *insatser för de som utövar våld* som ett område att kontrollera. Kontrollen ämnar undersöka rutiner, processer och genomförande.

Barn- och utbildningsnämnden

I barn- och utbildningsnämndens reglemente⁵ framgår att nämnden ska fullgöra kommunens uppgifter enligt skollagen (2010:800) vari arbete mot kränkande behandling framgår samt anmälningsplikten till socialtjänsten vid oro för att ett barn eller ungdom far illa. Barn- och utbildningsnämnden ansvarar dessutom för kommunens ungdomsmottagning.

I barn- och utbildningsnämndens verksamhetsplan 2022-2024 samt 2023-2025 omnämns arbetet med trygghetsskapande aktiviteter och ett horisontellt arbetssätt för samverkan som en politisk prioritering.

I barn- och utbildningsnämndens internkontrollplan 2023 framgår kontrollmomenteten *uppföljning av frånvaro* samt *rutin för hantering av skyddade personuppgifter* där skyddade personuppgifter omnämns som ett samlingsbegrepp för olika åtgärder som kan användas för att skydda personer som riskerar att utsättas för hot, våld eller förföljelse.

Hedersrelaterat våld och förtryck eller våld i nära relation omnämns inte.

Kulturnämnden

Enligt kulturnämndens reglemente⁶ ansvarar nämnden bland annat för fritidsgårdar, kulturskolan, kommunala mötesplatser och medborgarkontor.

Kulturnämndens verksamhetsplan för 2022-2024 samt 2023-2025 beskriver att trygghetsskapande arbete sker i samverkan och genom aktiviteter internt och externt. Det horisontella arbetet fokuserar på tidiga insatser för barn och unga som far illa och/eller lider av psykisk ohälsa.

Hedersrelaterat våld och förtryck eller våld i nära relation omnämns inte.

I kulturnämndens internkontrollplan 2023 anges horisontella processer och om de

⁵ Beslutad av Kommunfullmäktige 2020-12-14

⁶ Beslutad av Kommunfullmäktige 2020-12-14

fungerar enligt plan som en interkontrollpunkt.

Övrigt

Samtliga reglementen omnämner att det finns ett uppdrag att arbeta med flykting- och integrationsfrågor inom sitt verksamhetsområde.

2.2 Kommunövergripande styrdokument

I Strängnäs kommun finns ingen övergripande strategi eller handlingsplan gällande hedersrelaterat våld och förtryck. Mellan 2017-2019 fanns *Handlingsplan för arbete mot våld i nära relation för Socialkontoret i Strängnäs kommun*, men ersattes efter utvärdering av målet *Socialnämnden verkar för att avskaffa våld i nära relationer* i verksamhetsplanen 2020⁷.

Det har inte genomförts någon kommunövergripande kartläggning vare sig kring förekomsten av hedersrelaterat våld och förtryck eller våld i nära relation. Enligt socialnämndens årsrapport 2022 genomfördes en enkät kring kunskapsnivå om våld i nära relationer inom det egna kontoret under 2021. Det har inte skett någon kartläggning av kunskapsnivån kring områdena hos medarbetarna vid de övriga kontoren.

2.2.1 Jämställdhetsstrategi

Strängnäs kommun har en jämställdhetsstrategi⁸ och i den omnämns hedersrelaterat våld och förtryck på ett begränsat vis. I jämställdhetsstrategin finns områden som berör våld mot kvinnor samt relationsnära våld. Strategin är under revidering, men vid intervjuer framgår att det inte är beslutat hur innehållet kommer att se ut framöver och vilket fokus hedersrelaterat våld och förtryck kommer att ha.

2.2.2 Folkhälsoplan för Strängnäs kommun

I folkhälsoplanen⁹ omnämns inte hedersrelaterat våld och förtryck eller våld i nära relationer. Folkhälsoplanen är tillsammans med övriga övergripande strategier under revidering.

2.2.3 Medborgarlöften

I Strängnäs kommun finns Medborgarlöften som är löften mellan Strängnäs kommun och lokalpolisområde Eskilstuna. Syftet är att genomföra ett effektivare brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete genom att bygga förtroende och engagera och involvera medborgare tillsammans med lokalsamhällets aktörer. Ett av Medborgarlöftena för 2022-2023 är att:

⁷ Socialnämnden 2020-03-16

⁸ Beslutad av Kommunfullmäktige 2015-06-15. Gäller från 2015-06-15 - 2019-01-01.

⁹ Beslutad av Kommunfullmäktige 2014-06-16. Gäller från 2015-01-01.

- ▶ Polisen och Strängnäs kommun lovar att verka för att öka medvetenheten hos Strängnäs kommuns invånare gällande våld i nära relationer för att förhindra och förebygga brott.

I dokumentet *Aktiviteter kopplade till Medborgarlöften 2022-2023* framgår att Strängnäs kommun och polisen ska samverka mer kring våld i nära relation. De ska bjuda in till utbildningar och informationsmöten samt att under den nationella kampanjveckan *En vecka fri från våld* gå ut brett till allmänheten med information. I tillhörande *Balanslista aktiviteter* daterad 2022-12-15 framgår inte vilka aktiviteter som har genomförts, men området är markerat att följa ordinarie plan.

Vid intervjuer framgår att under *En vecka fri från våld 2022* hade verksamheten Fredagruppen öppet hus där även externa samarbetspartners såsom kvinnojouren och brottsofferjouren var inbjudna. Information gick ut till såväl allmänheten som till medarbetare i kommunen. Under veckan arrangerades föreläsningar, varav en av dem hade fokus på hedersrelaterat våld och förtryck. Det finns inga uppgifter kring hur många som deltagit i föreläsningen och det har inte genomförts någon utvärdering.

3. Kompetens och kunskapshöjande insatser inom kontoren

3.1 Socialkontoret

Socialekreterare mottagning och utredning

Enligt socialnämndens årsrapport 2022 förs utbildning och dialog gällande förståelse för hur arbetet med att undanröja våld i nära relationer i de olika verksamheterna och kompetensen kring hedersrelaterat våld och partnervåld har ökat inom socialkontoret. Vid intervjuer framkommer att samtliga medarbetare inom mottagning och utredningsenheterna under hösten 2022 genomfört en utbildning i FREDA, PATRIARK och SARA¹⁰

Fredagruppen

Insatser kopplade till våld i nära relation erbjuds hos Fredagruppen - Strängnäs kommuns verksamhet avseende våld i nära relation (se avsnitt 4.2 avseende vilka insatser som finns att tillgå). Vid intervjuer framgår att det har skett samt pågår utbildningsinsatser bland personalen gällande området våld:

- ▶ En person har utbildning i metoden Utväg Skaraborg¹¹
- ▶ Två personer genomgår utbildning i metoden Samtal om frihet¹² (färdiga juni 2023)
- ▶ Tre personer arbetar i enlighet med TRAPPAN - modellen¹³, varav en är färdigutbildad och två är under utbildning
- ▶ Två personer har utbildning inom riskbedömning, SARA och PATRIARK
- ▶ En person har utbildning inom riskbedömning stalking¹⁴ samt FREDA riskbedömning

3.2 Utbildningskontoret

Inom utbildningskontoret finns det ingen central styrning i form av riktlinjer eller rutiner gällande arbetet med hedersrelaterat våld och förtryck. Det har inte skett någon kontorsövergripande utbildning kring området. Lokalt på skolorna pågår ett arbete kring kränkande behandling och vid intervjuer framgår att frågor om hedersrelaterat våld och förtryck ibland dyker upp kopplat till arbetet. Det sker dock inte på ett systematiskt sätt, utan det är enskilda individer som lyfter frågan. Det är framför allt i det ordinarie arbetet där skolpersonal möter barn och ungdomar som kunskapen behövs och upplevelsen som framkommer vid intervjuer är att i nuläget kan enskild personal ha misstankar kring en situation, men att det

¹⁰FREDA är standardiserade bedömningsmetoder från Socialstyrelsen tänkta att användas i socialtjänstens arbete mot våld i nära relationer. Metoderna innehåller FREDA-kortfrågor, FREDA-beskrivning, FREDA-farlighetsbedömning samt en tillämpningsmanual.

PATRIARK är en standardiserad bedömningsmetod avsedd för socialtjänstens arbete och ger vägledning för bedömning och hantering av risk för hedersrelaterat våld.

SARA är en guide som används för att bedöma risken för upprepat partnervåld.

¹¹ Utväg Skaraborg erbjuder utbildning i metoden att bedriva gruppverksamhet för våldsutsatta kvinnor, barn och föräldrar.

¹² Samtal om frihet är en struktur för professionella att genomföra fördjupande samtal med personer som varit utsatta för våld i nära relationer.

¹³ Trappan är en samtalsform som används vid samtal med barn som bevittnat våld i hemmet.

¹⁴ Stalking innebär olaga förföljelse.

är svårt att få någon substans i misstanken. Skolpliktsbevakning hanteras centralt, och hög skolfrånvaro eller ansökan om lång ledighet från skolan kan vara varningssignaler för hedersrelaterat våld och förtryck. Dock framgår att hedersrelaterade ärenden är mycket svårupptäckta, då det är sällan informationen om resans karaktär når skolans personal.

Skolan kan vid hög skolfrånvaro utreda föreläggande ärenden och därigenom ge vite till vårdnadshavare. Utöver det är upplevelsen att de verktyg som skolan kan använda sig av vid de här frågorna är begränsade till antingen orosanmälan till socialtjänsten eller att kontakta polisen. Tidigare revisionsrapport beträffande orosanmälningar har bedömt att det inte finns någon övergripande styrning i form av riktlinjer eller rutiner från utbildningskontoret beträffande orosanmälningar, utan att varje utbildningsverksamhet utformar egna etablerade arbetssätt. Likaså finns ingen systematik i utbildning av medarbetarna kring orosanmälningar, utan det sker vid behov.

Ungdomsmottagningen

Ungdomsmottagningen drivs gemensamt av Strängnäs kommun och Region Sörmland. Kuratorerna och psykologerna på ungdomsmottagningen tillhör den centrala barn- och elevhälsan som återfinns inom utbildningskontoret. Regionen ansvarar för läkare och barnmorskor och kuratorerna är även klassade som inhyrda konsulter till regionen för att på så sätt få tillgång till gemensamma dokumentationssystem.

Mottagningens målgrupp är ungdomar mellan 13 och 23 som söker sig till mottagningen på egen hand. Framst når de ut med information om sin verksamhet via sociala medier, 1177, UMO.se, YOUMO.se¹⁵ samt genom att informera på skolor om verksamheten.

Kommunen har inte upprättat några styrdokument i form av handlingsplaner, riktlinjer eller rutiner för arbetet kring hedersrelaterat våld och förtryck. Kuratorerna använder sig därför av de riktlinjer som regionen upprättat och upplevelsen är att regionen har tydliga styrdokument samt etablerade förhållningsstrategier kring hedersrelaterat våld och förtryck. Det har inte skett några utbildningar från kommunens sida gällande hedersrelaterat våld och förtryck. Kuratorerna har deltagit i webbutbildningar gällande hedersrelaterat våld och våld i nära relation via regionens intranät samt seminarier som Länsstyrelsen i Södermanland arrangerat.

Vid samtliga nybesök används screeningformuläret Sexit för att fånga upp individer med ett sexuellt risktagande beteende och/eller erfarenhet av våld och en uppföljning av formuläret sker varje kvartal. Vid intervjuer framgår att arbetssättet vid ärenden kopplade till hedersrelaterat våld och förtryck baseras mycket på egen erfarenhet och att den kompletteras för varje ny situation, vilket även gör att

¹⁵ UMO.se är en webbplats för alla som är mellan 13 och 25 år och sidan kan ge svar på frågor om sex, hälsa och relationer. YOUMO.se har delar av sidans innehåll översatt till engelska, arabiska, dari, somaliska och tigrinya. Samtliga regioner i Sverige finansierar UMO och YOUMO.

kunskapen och kompetensen blir personbunden.

3.3 Kulturkontoret

Fritidsgårdar

Inom kulturkontoret återfinns bland annat de tre fritidsgårdsverksamheterna i Strängnäs kommun samt Team Ungdom som är kommunens fritidsfältare¹⁶. Team Ungdom deltar tillsammans med medarbetare från socialtjänsten, skolorna och barn- och elevhälsan i MVP (mentorer i våldsprevention)¹⁷ som är ett kursprogram kring våldsprevention som sträcker sig över 14 tillfällen utspridda på en termin eller ett läsår. Samtliga elever i årskurs 8 deltar och programmet inkluderar alla former av våld och fokuserar mycket på diskussioner kring normer. Arbetet har pågått i cirka ett år, implementeringen på skolorna har kommit olika långt och det har inte genomförts någon utvärdering ännu.

Inom kulturkontoret finns det ingen central styrning i form av riktlinjer eller rutiner gällande arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck. Det har inte genomförts någon kontorsövergripande utbildning på området. Upplevelsen är att kompetensen om området ser väldigt varierande ut beroende på enhet och funktion. Vid intervjuer framkommer att personalen inom fritidsgårdsenheten deltagit i kortare utbildningar och seminarier kring området hedersrelaterat våld, men att det saknas en bredare och djupare kompetens hos medarbetarna. Detta är efterfrågat från personalen.

Det finns riktlinjer om att personalen ska skriva orosanmälningar till socialtjänsten. Det saknas rutiner och stödmaterial för personalen kopplat till hedersrelaterat våld och förtryck. Inom Fritidsgårdsenheten sker diskussioner kring hedersrelaterat våld och förtryck, både på en övergripande nivå och på individnivå. Personalen diskuterar även andra frågor som dyker upp kring ungdomarna såsom kriminalitet, riskbeteenden, extremism, normer, machokultur etcetera.

3.4 Övriga

I Strängnäs kommun finns ett kvalitetsledningssystem som ägs och förvaltas av socialkontoret och gäller dess verksamhet. Övriga medarbetare i kommunen har tillgång till det via intranätet. I systemet finns övergripande information om våld i nära relation där även hedersrelaterat våld och förtryck är benämnt.

Vid intervjuer framgår att inom samhällsbyggnadskontoret finns det ingen kunskap kring hur kompetensen hos medarbetarna i de här frågorna ser ut. En kartläggning av medarbetarnas kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck vore därför ett första steg. En uppfattning är att det kan finnas ett värde i ökad kunskap i och med

¹⁶ I Strängnäs arbetar fyra fältassistenter inom kulturkontoret med syfte att under dag- och kvällstid röra sig i de miljöer unga rör sig i för att på så sätt skapa goda relationer och kunna identifiera unga i behov av extra stöd. Fältassistenter utövar inte myndighetsutövning, men samarbetar med socialtjänstens fältassistenter och övrig socialsekreterare samt föräldrar, skola, fritidsverksamhet och polis.

¹⁷ MVP ägs och drivs i Sverige av organisationen MÄN, vilka även håller utbildningar för den personal i kommunen som ska implementera kursmaterialet.

att personalen i sitt dagliga arbete möter kommuninvånare. I kommande översiktsplan omnämns de jämställdhetspolitiska målen, varav ett av dem är *Mäns våld mot kvinnor ska upphöra*. Inför revideringen av översiktsplanen har det funnits arbetsgrupper från de olika kontoren som fokuserat på olika frågor och planen upplevs därför vara förankrad i de olika kontorens verksamheter. Kommunen har även låtit en extern konsultfirma genomföra en social kartläggning. Den omnämner inte hedersrelaterat våld och förtryck eller våld i nära relationer.

4. Socialtjänstens handläggning och insatser

4.1 Myndighetsutövning

Det vanligaste sättet som socialtjänsten får kännedom om att en person utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck är via orosanmälningar. Initialt hanteras dessa ärenden på samma sätt som övriga ärenden i socialtjänstens verksamhet, det vill säga via socialtjänstens mottagningsgrupp som hanterar samtliga inkommande ansökningar och anmälningar som inkommer under kontorstid gällande både barn och vuxna. Länsjouren¹⁸ ansvarar för ärenden som inkommer under kvällar, nätter och helger. Anmälningar och ansökningar som berör individer som redan är aktuella inom socialtjänsten hanteras av ordinarie handläggare på utredningsenheten eller av placeringsgruppen om ett barn är placerat. Risk- och skyddsbedömningar genomförs i samtliga ärenden som innefattar våld.

Det framkommer vid intervjuer att socialtjänsten får in enstaka ärenden med en hedersrelaterad problematik, men uppfattningen är att det finns ett mörkertal. Andra våldsutsatta grupper upplevs mer omfattande.

Inom socialkontoret finns en riktlinje¹⁹ för handläggning av våld i nära relation vilken betonar vikten av samverkan, anmälningsplikt, skyndsamt utredning samt erbjudan om stöd och hjälp. Riktlinjen omnämner hedersrelaterat våld och förtryck, men särskiljer inte hanteringen från andra våldsärenden sett till ovan nämnda områden. Kopplat till riktlinjen finns en rutin²⁰ för handläggning av våld i nära relation som gäller för alla socialkontorets verksamheter. Vid intervjuer framkommer uppfattningen att hanteringen av ärenden som innehåller våld i nära relation och de som innehåller hedersrelaterat våld och förtryck skiljer sig åt, då de sistnämnda har ett starkare skyddstänk.

Uppstår en misstanke på enheten för försörjningsstöd om att hedersrelaterat våld och förtryck eller våld i nära relation kan förekomma inom ett ärende så skrivs en orosanmälan till Mottagningsgruppen.

4.2 Insatser

Insatser kopplade till hedersrelaterat våld och förtryck erbjuds hos Fredagruppen som är Strängnäs kommuns verksamhet avseende våld i nära relation. Fredagruppen finns inom Individ- och familjeomsorgen och där arbetar behandlare med både biståndsbeviljade insatser och insatser erbjudna som serviceinsats utan biståndsbeslut.

¹⁸ Länsjouren Södermanland är en länsgemensam socialjour som utgår ifrån Eskilstuna och finns för kommunerna: Eskilstuna, Flen, Gnesta, Katrineholm Oxelösund, Strängnäs och Vingåker.

¹⁹ Riktlinje för handläggning av våld i nära relation, beslutad i socialnämnden 2020-03-24. Gäller från och med 2020-05-01 och tills vidare.

²⁰ Rutin handläggning våld i nära relation, beslutad av socialchef 2019-11-20. Gäller från och med 2019-12-01 och till vidare.

Insatser som Fredagruppen tillhandahåller är bland annat:

- ▶ Biståndsbeviljade stödsamtal till våldsutsatta
- ▶ Biståndsbeviljade stödsamtal till våldsutövare
- ▶ Information och stödsamtal som serviceinsats (begränsat antal tillfällen utan biståndsbeslut)
- ▶ Samtalsformen TRAPPAN för barn som bevittnat våld i hemmet
- ▶ Kvinnogruppen - samtal i slutna samtalsgrupp under ledning av behandlare, 2 gånger/ termin
- ▶ Skyddat boende (tillhandahålls via biståndsbeslut med utredning och riskbedömning som grund)

4.3 Samordnare våld i nära relation

Inom socialkontoret, under enheten individ- och familjeomsorg, finns en samordnare för våld i nära relation. I funktionen inryms ett behandlande arbete med våldsutsatta och våldsutövare inom Fredagruppens arbete. Det ingår även att vara ett bollplank och informationsspridare till övriga medarbetare och verksamheter i kommunen, till exempel genomförs regelbundna föreläsningar, 1-2 gånger per termin, till deltagarna på SFI-utbildningen gällande våld i nära relation där en del också innefattar hedersrelaterat våld. Samordnaren innehar en sammanhållande funktion för det arbete som sker i kommunen gällande våld i nära relation inklusive hedersrelaterat våld och förtryck.

5. Intern och extern samverkan

Inom kontoren sker både intern och extern samverkan gällande olika områden. Det sker begränsad samverkan kring specifikt hedersrelaterat våld och förtryck.

5.1 Samverkan inom och mellan kontoren

Socialkontoret

Vid intervjuer framkommer att det finns en god samverkan mellan myndighetsenheten och enheten för ekonomiskt bistånd i ärenden som innehåller hedersrelaterat våld och förtryck. Det upplevs finnas en gemensam hållning och arbetssätt när det kommer till prioritering och effektivitet samt att vid behov göra avsteg från de vanliga rutinerna för att uppnå en gemensam lösning för individen. Finns möjlighet så deltar samordnare för våld i nära relation vid informations och/eller utredningssamtal med den utsatta individen.

Det finns samverkansarbeten i olika former, till exempel arbetet i skolorna kring MVP (mentorer i våldsprevention), SSPF (skola, socialtjänst, polis, fritid) som är ett brotts- och drogförebyggande samarbete. Samordnare för våld i nära relation genomför under våren killgrupper för att prata värderingsfrågor i samarbete med Fritidsgårdarna. Det finns inga samverkansfora specifik för hedersrelaterat våld och förtryck, det området ingår i de befintliga samverkansstrukturerna.

Vid intervjuer framkommer att det har beslutats om att upprätta ett gemensamt våldsteam inom socialkontoret med representanter från flera enheter. Formerna för teamet är inte utarbetade ännu, men tanken är att det ska kunna vara ett forum för både gemensamma ärenden och för att hålla rutiner och kunskapen aktuell och levande.

Utbildningskontoret

Varje förskola och skola har en kontaktperson från mottagningsgruppen för att kunna rådfråga kring en situation, efterfråga återkoppling på en orosanmälan, samverka eller att kontaktpersonen kan komma till verksamheten och informera om socialtjänstens verksamhet. Det framkommer i intervjuer att samverkan mellan skola och socialtjänst tidigare inte fungerat optimalt, mycket på grund av personalomsättning inom socialtjänsten, men att det blivit bättre.

Kuratorerna på ungdomsmottagningen har ett nära samarbete med regionens personal kring frågor som handlar om preventivmedel, oönskade graviditeter eller könsstympning. Det finns ett samarbete mellan kuratorerna på ungdomsmottagningen och socialtjänsten. Upplevelsen är att ärenden som innehåller hedersrelaterat våld och förtryck prioriteras hos socialtjänsten och ofta kan en skyddsbedömning av en individ samt information om insatser göras gemensamt.

Kuratorerna deltar i kommunens kuratorsnätverk och i de forumen uppkommer frågan om hedersrelaterat våld och förtryck ibland. Inom ungdomsmottagningens uppdrag finns ett uppdrag att synliggöra verksamheten och sprida information.

Detta har bland annat skett på högstadie- och gymnasieskolor i samarbete med socialtjänsten och kvinnojouren.

Kulturkontoret

Utöver ovan nämnd samverkan där fritidsverksamheten deltar i horisontell samverkan med skola och socialtjänst, så har även Fritidsgårdarna ett arbete där de bjuder in ungdomarna till samtal tillsammans med yrkesprofessionella. Till exempel har detta skett tillsammans med samordnaren för våld i nära relation, ungdomsmottagningen och kvinnojouren för att diskutera och besvara frågor.

5.2 Samverkan och samordning mellan kontoren och andra aktörer

Socialkontoret upplever gott samarbete med polisen i Eskilstuna. Socialkontoret upplever även att det finns ett bra samarbete med Barnhus i Eskilstuna som är ett samarbete mellan samt samfinansieras av Socialtjänsten i Strängnäs och Eskilstuna, Polismyndigheten, Åklagarkammaren i Eskilstuna samt Region Sörmland kring barn under 18 år som utsatts för våld i nära relation, sexualbrott eller andra allvarliga brott.

Sett till skyddade boenden deltar Strängnäs kommun i kommunnätverket Kompotten som är en samverkan mellan flera olika kommuner som gör det möjligt att genomföra placeringar i andra kommuner i Sverige och även att ta emot placeringar som görs av andra kommuner.

Samordnare för våld i nära relation är sammanhållande för det upparbetade samarbete som sker på regional nivå innefattar Länsstyrelsen Södermanland och FOU²¹ samt samtliga kommuner i Sörmland.

Utbildningskontoret och kulturkontoret har inte några upprättade externa samverkansfora kopplade till arbetet med hedersrelaterat våld och förtryck. De deltar i nedanstående fora i varierande utsträckning.

Övriga

Inom kommunen finns samverkansforumet EST - effektiv samverkan för trygghet som sker varje vecka och ger en lägesbild av vad som händer i kommunen. Deltar gör bland annat representanter från socialtjänst, fritidsverksamhet, kommunens trygghetssamordnare, polisen, väktarbolag, bostadsbolag och räddningstjänsten. Vid intervjuer framgår att det är ett forum där frågor kring våld och hedersrelaterat våld och förtryck skulle kunna uppstå, men att det inte har gjort det.

Kommunen har även BRÅ (brottsförebyggande råd). De lokala BRÅ- grupperna är geografiskt indelade i fyra grupper och leds av kommunens trygghetssamordnare. I lokala BRÅ finns representanter från socialtjänsten, fritidsgårdsverksamheten, skolan, kommunpolis, kyrkan och föreningslivet. I centrala BRÅ deltar

²¹ Forskning och utveckling i Sörmland (FoUIS) är en länsgemensam resurs för länets kommuner och regionen och omfattar alla socialtjänstens målgrupper.

kommuncheferna och representanter från politiken. Där redovisas trygghetsarbetet utifrån samverkansöverenskommelsen mellan kommunen och polisen samt handlingsplanen. Vid intervjuer framgår att hedersrelaterat våld och förtryck inte lyfts upp vid något av BRÅ - samverkan.

6. Utmaningar med arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck

Utifrån roll och funktion har intervjuade i förstudien uttryckt olika utmaningar med arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck, då medarbetare kommer i kontakt med området i varierande grad. Nedan presenteras övergripande kategorier som intervjuade nämnt som utmaningar med arbetet.

6.1 Kommunövergripande styrning

Det framkommer vid intervjuer att det inte finns något övergripande arbete kring området hedersrelaterat våld och förtryck och därmed heller inget helhetsgrepp kring frågan. Det finns ingen tydlig definition om arbetet som pågår i kommunen är fristående från det bredare begreppet våld i nära relation, eller om det är inkluderat. Otydligheten återspeglas i hur de olika verksamheterna arbetar med frågan.

Upplevelsen är att det finns en utmaning i att få upp området på agendan och att hålla i arbetet, vilket gör att området får stor uppmärksamhet när något händer, men att det sen lägger sig igen. Arbetet har behov av styrning, både kommunövergripande och kontorsövergripande, där ambitionen och riktningen kommer ovanifrån och bryts ner i verksamheterna. Det finns även en risk att kompetensen och arbetssättet blir personbundet när riktlinjer och rutiner saknas för arbetet. De Medborgarlöften som finns upplevs i stort vara okända för medarbetare och kommuninvånare samt stanna vid punktinsatser.

En uppfattning som framkommer är att det begränsade arbetet med och fokus på hedersrelaterat våld och förtryck inte handlar om ointresse eller resurser, utan att det finns flera andra områden som har fått en högre prioritet.

6.2 Kompetens och utbildning

Inom kommunen har det inte genomförts någon övergripande kartläggning av kompetensen hos medarbetarna eller utbildning kring området hedersrelaterat våld och förtryck. Uplevelsen är att kompetensen ser olika ut inom de olika kontoren och även inom de olika verksamheterna inom kontoren. Socialsekreterarna inom socialtjänsten och behandlarna i Fredagruppen är de medarbetare som inom socialkontoret arbetar mest med frågorna. De har genomfört flera utbildningar och har en mer djupgående kompetens.

Det framkommer att flera medarbetare utifrån eget intresse och behov för yrkesutövandet sökt upp information och kunskap kring området vilket gör arbetet personbundet. Det lyfts även fram att det finns en risk med att medarbetare som ofta träffar barn och unga har en kunskapsbrist inom det aktuella området och att man i sin yrkesroll därför inte kan reflektera kring situationer som uppstår eller information som delges.

Vid intervjuer framkommer att kommunen genomfört kommunövergripande utbildningar kring bland annat suicid och HBTQ och omnämner att det skulle kunna

genomförs på liknande sätt kring hedersrelaterat våld och förtryck. Det framkommer dock att det finns en svårighet att nå ut med information till medarbetare och kommuninvånare och att den information som ges och de föreläsningar som anordnas generellt i kommunen inte är så välbesökta.

6.3 Förmågan att upptäcka och stort mörkertal

En aspekt som framkommer vid samtliga intervjuer är att området troligtvis kringgärdas av ett mörkertal och att det är svårt att veta hur omfattande problemet egentligen är. Upplevelsen är att det finns en problematik som är svår att upptäcka och hantera, då det finns inbyggt i problematiken att någon annan begränsar ens frihet att vända sig till någon yrkesprofessionell för stöd och hjälp. Det gör att det är svårt att nå ut till de som behöver hjälpen på ett säkert sätt.

En aspekt som lyfts fram är att inom hedersproblematiken finns även ett tryck på pojkar och män att upprätthålla strukturen, vilket även det är ett område som upplevs som utforskat och svårt att nå.

6.4 Samverkan

Samtliga intervjuade uttrycker att hedersrelaterat våld och förtryck är ett komplext område som många yrkesprofessioner behöver samverka kring, vilket också betyder att det finns behov av att ha en gemensam utgångspunkt, kunskapsbas och målsättning med arbetet. Upplevelsen är att det finns utarbetade samverkansstrukturer mellan de kontoren som arbetar med barn och unga kring olika frågor. Dessa strukturer skulle kunna tillämpas på hedersrelaterat våld och förtryck om den ambitionen fanns.

7. Svar på frågeställningar

Fråga	Svar
Pågår det ett riktat arbete med att motverka hedersrelaterat våld och förtryck inom någon av kommunens verksamheter?	Det främsta arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck är organiserat inom socialkontorets verksamheter. Inom utbildningskontoret och kulturkontoret pågår inte något specifikt riktat arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck. Det sker inte något övergripande arbete eller styrning i kommunen sett till hedersrelaterat våld och förtryck.
Vad har kommunen gjort för att säkerställa att medarbetare har kompetens inom ämnet heder och hedersrelaterat förtryck? ○ Inom socialtjänsten? ○ Inom förskola och skola? ○ Inom övriga verksamheter som möter barn och unga? ○ Inom verksamheter som möter brottsutsatta medborgare?	Inom socialkontoret har samtliga medarbetare inom mottagning och utredningsenheterna under hösten 2022 genomfört en utbildning i FREDA, PATRIARK och SARA som är utbildningar kopplat till våld i nära relation samt hedersrelaterat våld och förtryck. Inom Fredagrupperna har personalen genomgått utbildningar i FREDA och PATRIARK samt i olika samtalsmetoder. Inom utbildningskontoret finns det ingen central styrning i form av riktlinjer eller rutiner gällande arbetet med hedersrelaterat våld och förtryck. Det har inte skett någon kontorsövergripande utbildning kring området. Kuratorerna på ungdomsmottagningen använder sig av de riktlinjer som regionen upprättat kring hedersrelaterat våld och förtryck samt deltar de utbildningar som regionen och länsstyrelsen arrangerat. Inom kulturkontoret och samhällsbyggnadskontoret har det inte genomförts några övergripande utbildningar kring hedersrelaterat våld och förtryck.
Finns särskilda rutiner inom socialtjänsten för att hantera ärenden med befarad koppling till heder och utifrån det göra bedömningar av risker och hot?	Socialkontoret har en riktlinje för handläggning av våld i nära relation vilken betonar vikten av samverkan, anmälningsplikt, skyndsamt utredning samt erbjudan om stöd och hjälp. Riktlinjen omnämner hedersrelaterat våld och förtryck, men särskiljer inte hanteringen från andra våldsärenden sett till ovan nämnda områden. Kopplat till riktlinjen finns en rutin för handläggning av våld i nära relation som gäller för alla socialkontorets verksamheter. Intervjuade har uppfattningen att hanteringen av ärenden som innehåller våld i nära relation och de som innehåller hedersrelaterat våld och förtryck

	skiljer sig åt, då de sistnämnde har ett starkare skyddstänk.
Vilka former av stöd, skydd och rehabilitering tillämpas av socialtjänsten?	Inom socialkontoret finns Fredagruppen som erbjuder insatser kopplade till hedersrelaterat våld och förtryck. Insatser som erbjuds är bland annat information och stödsamtal (serviceinsats), stödsamtal till våldsutsatta och våldsutövare (biståndsbeviljade), samtal i slutna samtalsgrupp samt skyddat boende.
Vilken samverkan finns med externa aktörer i frågan, inkluderat både myndigheter och frivilligorganisationer?	Inom socialkontoret sker samverkan framför allt med polis och Barnahus i frågor som rör hedersrelaterat våld och förtryck. Samordnare för våld i nära relation är sammanhållande för det samarbete som sker på regional nivå innefattar Länsstyrelsen Södermanland och FOU samt samtliga kommuner i Sörmland. Kuratorer inom ungdomsmottagningen samverkar med regionens personal i de här frågorna samt med kvinnojouren. Det finns samverkansfora i kommunen där externa aktörer deltar, men frågan om hedersrelaterat våld och förtryck har inte uppmärksammats där.
Vilka problem, utmaningar och risker ser intervjuade medarbetare som kommer i kontakt med dessa frågor?	De utmaningar som lyfts fram i förstudien handlar om avsaknaden av styrning - sett både till definition, ambition och helhetsgrepp kring frågan, men även avsaknaden av rutiner och riktlinjer inom flera kontor. Kompetens och utbildning hos personalen som möter potentiellt utsatta personer, förmågan att upptäcka och nå ut med stöd och hjälp samt att det krävs samverkan från flera kontor och aktörer är områden som intervjuade lyfter upp som utmaningar för arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck.

Strängnäs kommun 2023-06-07

Josefine Algotsson

Verksamhetsrevisor

8. Källförteckning

Intervjuade funktioner

- ▶ Enhetschef individ- och familjeomsorgen
- ▶ Verksamhetschef individ- och familjeomsorgen
- ▶ Samordnare våld i nära relation
- ▶ Koordinator social hållbarhet
- ▶ Brottsförebyggande strateg
- ▶ Kuratorer ungdomsmottagningen
- ▶ Samhällsbyggnadschef
- ▶ Socialt ansvarig samordnare
- ▶ Utredare utbildningskontoret
- ▶ Fritidsgårdschef

Dokument

- ▶ Flerårsplan 2021-2023
- ▶ Flerårsplan 2022-2024
- ▶ Kommunstyrelsens reglemente, beslutad 2022-06-20
- ▶ Kommunstyrelsens verksamhetsplan 2022-2024
- ▶ Kommunstyrelsens verksamhetsplan 2023-2025
- ▶ Socialnämndens reglemente, beslutad 2020-12-14
- ▶ Socialnämndens verksamhetsplan 2022-2024, daterad 2021-10-05
- ▶ Socialnämndens verksamhetsplan 2023-2025, beslutad i socialnämnden 2022-11-23
- ▶ Socialnämndens årsrapport 2022
- ▶ Barn- och utbildningsnämndens reglemente, beslutad 2020-12-14
- ▶ Barn- och utbildningsnämndens verksamhetsplan 2022-2024, daterad 2021-09-23
- ▶ Barn- och utbildningsnämndens verksamhetsplan 2023-2025, daterad 2022-10-26
- ▶ Kulturnämndens reglemente, beslutad 2020-12-14
- ▶ Kulturnämndens verksamhetsplan 2022-2024, daterad 2021-10-12
- ▶ Kulturnämndens verksamhetsplan 2023-2025, daterad 2022-11-08
- ▶ Jämställdhetsstrategi
- ▶ Folkhälsoplan för Strängnäs kommun
- ▶ Medborgarlöften 2022-2023
- ▶ *Aktiviteter kopplade till Medborgarlöften 2022-2023*
- ▶ *Balanslista aktiviteter*, daterad 2022-12-15
- ▶ Samverkansöverenskommelse mellan Polismyndigheten och Strängnäs kommun 2020-2023
- ▶ Riktlinje för handläggning av våld i nära relation i Strängnäs kommun
- ▶ Rutin handläggning av våld i nära relation
- ▶ Checklista placering på skyddat boende
- ▶ Utkast Översiktsplan 2040
- ▶ Social kartläggning
- ▶ Underlag för översiktsplanarbetet